PARTICULARITĂȚILE INTERACȚIUNII ÎNTRE APĂRĂTOR ȘI ÎNVINUIT LA ÎNCHEIEREA ACORDULUI DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI

THE PARTICULARITIES OF THE INTERACTION BETWEEN THE DEFENDER AND THE DEFENDANT IN THE PLEA AGREEMENT

CZU: 343.222:343.12/.13 **https://doi.org/10.59295/spd2025j.70**

Artiom ENI
ORCID: 0000-0003-1775-5074
E-mail: artiomeni@yahoo.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *Throughout the independence of the Republic of Moldova, the judicial bodies are faced with an enormous number of criminal cases, which have to be solved with a minimum of material and personnel resources. In addition to the heavy workload, judicial bodies are faced in the process of their work with constant pressure from the state and public opinion, namely the effective fight against crime, while at the same time being obliged to comply with certain justified but rigid requirements of ensuring a fair trial. Under these circumstances, the need to modernize the criminal justice process was felt, as the old models of criminal procedure were no longer able to cope with the phenomena they were intended to control. There was an increase in the number of criminal acts, the number of offenders and the number of crimes to be investigated and solved with too few resources. As a result, there has been a continuous movement towards convergence of legal systems by borrowing from each other those legal institutions and practices that were intended to remedy the existing situation. The impact of the plea agreement procedure reflects on the defendant, therefore the status of the defense in this procedure is an important element, where the use of procedural rights ensures the fairness of this procedure*

Keywords: *plea agreement, defender, acused.*

INTRODUCERE

În cadrul încheierii acordului de recunoaştere a vinovăţiei, partea apărării este reprezentată de învinuit şi apărător. Codul de procedură penală al Republicii Moldova în art. 66 alin. (2) pct. 10) stabileşte că învinuitul are dreptul să recunoască învinuirea ce li se aduce şi să încheie un acord de recunoaştere a vinovăţiei. Învinuitul minor, de asemenea poate încheia acordul de recunoaştere a vinovăţiei, Codul de procedură penală nu stabileşte restricţii în acest sens. Potrivit art. 66 CPP, drepturile învinuitului minor se exercită şi de reprezentantul lui legal, acesta din urmă, potrivit alin. (2) pct. 11) din acelaşi articol, are dreptul să accepte o procedură specială de urmărire penală şi de judecare a cauzei, în condiţiile prevăzute de Codul de procedură penală, în cazul recunoaşterii vinovăţiei.

Conform pct. 13 al Hotărîrii Plenului Curţii Supreme de Justiţie din 24.12.2010 „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaştere a vinovăţiei" la încheierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei cu persoana minoră, aceasta trebuie să fie asistată de reprezentantul său legal, recunoscut în această calitate în modul prevăzut de lege, precum şi de pedagog sau, după caz, de psiholog, care vor semna pe fiecare pagină a acordului şi declaraţia făcută de minor în şedinţa de judecată [1].

MATERIAL ȘI METODĂ

Studiul dezvoltat are la bază analiza cadrului normativ pertinent procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției, și anume Codul de procedură penală nr. 122 din 14.03.2003 (în continuare CPP), precum și doctrina relevantă în care s-a abordat natura procedurii sumare respective și rolul avocatului și învinuitului la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției.

Sub auspiciul metodei logice, de analiză și sinteză, metodei sistemice și gramaticale de cercetare a literaturii de specialitate și a cadrului normativ se propune identificarea rolului apărării în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, drepturile și oportunitățile procedurale dobândite în acest mecanism procesual.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Potrivit art. 64 alin. (2) pct. 8) din CPP, bănuitul, asemenea învinuitului, are dreptul de a recunoaşte fapta de săvârşirea căreia este bănuit şi să încheie acordul de recunoaştere a vinovăţiei. Această prevedere stabileşte posibilitatea încheierii unui acord înainte ca persoana să fie pusă sub învinuire, ceea ce vine în contradicţie cu prevederile art. 504 alin. (2) din CPP, potrivit căruia acordul de recunoaştere a vinovăţiei este o tranzacţie încheiată între procuror și învinuitul persoană fizică (…), adică numai din momentul ce persoana bănuită devine în proces învinuit. Respectiv în acest sens în legislaţia procesual penală există o divergenţă normativă, din care motiv normele sub aspectul dat nu sunt aliniate just. Putem invoca un singur motiv plauzibil, pentru a justifica eroare admisă de legislator.

Întrucât capitolul, care reglementează instituţia acordului de recunoaştere a vinovăţiei, stabileşte ca subiecţi ai procedurii speciale doar învinuitul persoană fizică, considerăm că legiuitorul nu a intenţionat să acorde dreptul de a încheia un acord şi bănuitului, încadrarea acestui drept în statutul juridic al bănuitului este pur o eroare mecanică.

Privarea bănuitului de dreptul de a încheia acordul de recunoaştere a vinovăţiei poate fi analizată sub două aspecte. Pe deoparte, interzicerea încheierii unui acord la o fază atât de timpurie ar asigura, într-o oarecare măsură, că nu vor fi încheiate acorduri neîntemeiate, atât partea acuzării, cât şi partea apărării având timp suficient, pentru a se convinge că acordul reprezintă o soluţie rezonabilă pentru cazul dat. Totodată, se poate presupune că este posibil ca, în anumite cazuri mai complexe, încheierea acordului anume la această etapă să materializeze la maximum acelea avantaje pe care le reprezintă instituţia acordului de recunoaştere a vinovăţiei.

În orice caz, considerăm că este necesară o cercetare mai amănunţită şi îndelungată pentru a putea lua o decizie justă. La moment soluţia dată de către legislaţia procesual penală pare a fi suficient de rezonabilă şi judicioasă.

În legătură cu încheierea unui acord de recunoaştere a vinovăţiei, trebuie de menţionat că dreptul învinuitului de a încheia un astfel de acord nu este absolut [2, p. 128].

Învinuitul nu poate insista sau obliga procurorul de a încheia un acord, chiar dacă sunt prezente condiţiile legale de iniţiere şi încheiere a acordului de recunoaştere a vinovăţiei. Codul de procedură penală nu prevede expres această concluzie, însă poate fi dedusă din caracterul tranzacţional al acordului care admite posibilitatea neatingerii unei înţelegeri.

De asemenea, aceasta poate fi percepută şi din faptul existenţei unor condiţii pe care procurorul trebuie să le ia în considerare la încheierea unui acord de recunoaştere a vinovăţiei şi care îi oferă practic oricând posibilitatea de a refuza încheierea unui asemenea acord.

Totuşi, această interpretare a dreptului învinuitului de a încheia un acord nu este liberă de unele probleme, deoarece se pare că, în anumite condiţii, am putea considera acest drept ca fiind unul absolut. Astfel, în virtutea egalităţii cetăţenilor, procurorul ar fi obligat să încheie un acord cu un învinuit, care se află într-o situaţie juridică similară cu un alt învinuit din cadrul aceluiași dosar, cu care procurorul deja a încheiat un acord de recunoaştere a vinovăţiei.

Dacă ar proceda invers, inevitabil ar fi o discriminare a unor învinuiţi faţă de alţii sau, cel puţin, aplicarea acestei instituţii ar dobândi un caracter arbitrar.

Evident, este puţin probabil ca doi învinuiţi să se găsească în situaţii absolut identice şi cel căruia i s-a refuzat încheierea unui acord, va reuşi să impună aceasta prin apelarea la principiul egalităţii în faţa legii.

În SUA preocuparea pentru un tratament egal şi consecvent în procesul de pledare vinovat, înseamnă oportunitatea egală pentru toţi acuzaţi de a obţine indulgenţa sau concesiile, care sunt uzuale în cazurile de pledare vinovat, fie prin negocierea lor sau nu [3, p. 207].

În jurisprudenţa SUA, apărătorul este un egalizator al indulgenţei şi o asigurare a consistenţei în tratamentul aplicat. În practica judiciară a RM, dat fiind faptul că indulgenţa este stabilită de legislaţie, egalitatea ar însemna mai multe şanse egale pentru învinuiţii aflaţi pe poziţii similare de a încheia un acord. Aceasta duce la necesitatea elaborării unor reguli care ar ghida procurorul în procesul de luarea deciziei de a încheia un acord de recunoaştere a vinovăţiei şi care ar asigura aplicarea unui tratament egal şi echitabil.

De la iniţierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei şi până la încheierea propriu-zisă, Codul de procedură penală reglementează numai obligaţia apărătorului de a discuta cu clientul său anumite aspecte ale cazului şi ale drepturilor învinuitului în caz de încheiere a acordului. Legislaţia procesual-penală nu reglementează însă procedura negocierilor, etapă care ridică unele întrebări.

O întrebare ar fi dacă este obligatorie participarea învinuitului la negociere sau el poate să negocieze încheierea unui acord de recunoaştere a vinovăţiei prin intermediul avocatului său.

Într-o altă ordine de idei, încă o funcţie a avocatului ar fi convingerea procurorului despre rezonabilitatea şi oportunitatea încheierii unui acord de recunoaştere a vinovăţiei, adică avocatul urmează să-şi depună întreaga sa diligenţă în vederea obţinerii unui acord.

În timp ce toate aceste funcţii pot fi privite ca servicii acordate clientului său, ele au un rol important pentru buna funcţionare a acestei proceduri. Astfel, acordând o consultaţie juridică calificată după iniţierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei, avocatul serveşte ca o garanţie că clientul său va încheia cu bună ştiinţă acordul, conform cerinţelor legii şi anume art. 509 alin. 2 pct. 4) din CPP, care stabileşte, că instanța trebuie să constate dacă inculpatul înțelege consecințele acordului de recunoaștere a vinovăției, pedeapsa și susține poziția sa privitor la acordul încheiat.

Astfel, apărătorul trebuie să examineze posibilitatea încercării încheierii unui acord, atunci când circumstanţele sunt potrivite pentru acesta, adică când consideră că acordul este o soluţie cea mai rezonabilă pentru clientul său.

Dacă apărătorul omite posibilitatea negocierii unui acord de recunoaştere a vinovăţiei, atunci când aceasta este o soluţie cea mai potrivită pentru clientul său, omisiunea respectivă poate fi calificată ca asistenţa juridică ineficientă.

Din practică se atestă următoarea situaţie, iniţiativa de încheiere a acordului de recunoaştere a vinovăţiei, în majoritatea cazurilor, îi aparţine avocatului. Chiar şi atunci când procurorul intuieşte că ar fi benefic de a încheia un acord de recunoaştere a vinovăţiei, acesta întreabă învinuitul, dacă binevoieşte să recunoască vinovăţia sa, încheind un asemenea acord, şi dacă partea apărării consimte propunerea acestuia, doar atunci partea apărării depune o cerere sub aspectul dat.

CONCLUZII

Deci, putem trage concluzia, că procurorul îşi declină iniţiativa de a încheia un acord de recunoaştere a vinovăţiei, probabil din motivul că partea acuzării doreşte să se exonereze de răspunderea ce trebuie asumată în cazul pornirii la iniţiativa sa a procedurii în acordul de recunoaştere a vinovăţie.

Practica dovedeşte, că dacă clientul recunoaşte vinovăţia sa, atunci avocatul îi va propune să încheie acordul de recunoaştere a vinovăţiei, ca cea mai rezonabilă soluţie. Dacă clientul refuză propunerea avocatului de a încheia un acord, deseori avocaţii apelează la rudele clientului său, pentru ca ultimii să-l convingă să accepte încheierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei.

Dorinţa de a-l determina pe clientul său de a încheia acordul de recunoaştere a vinovăţiei, poate să inducă clientul în eroare.

Teoretic, fiecare învinuit poate fi supus acestui risc, de ai fi dus în eroare. Însă un avocat competent şi profesionist niciodată nu va admite ca un acord de recunoaştere a vinovăţiei să constituie o soluţie mai puţin favorabilă pentru clientul său.

Avocatul urmează să studieze cazul sub toate aspectele şi să identifice cele mai potrivite soluţii, dacă soluţia cea mai rezonabilă în viziunea sa este încheierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei, el este obligat să someze clientul său în acest sens, dacă există alte soluţii mai rezonabile decât acordul de recunoaştere a vinovăţiei, avocatul urmează să le valorifice cu consimţământul clientului său.

Anterior, în conjunctura analizată, ne-am propus să intervievăm câțiva avocaţi, în legătură cu rezonabilitatea încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției și dacă s-a justificat această strategie.

Din zece persoane intervievate, nouă au declarat că în toate cazurile când asistau un client la încheierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei, învinuitul îşi recunoştea vinovăţia privitor la ceea ce i se impută, pleda vinovat şi apărătorul însuşi era convins de vinovăţia acestuia, astfel încheierea acordului de recunoaştere a vinovăţiei constituia soluţia cea mai rezonabilă în cazurile respective.

Oricum, la examinarea acordului de recunoaştere a vinovăţiei, instanţa de judecată trebuie să analizeze toate circumstanţele care au stat la baza încheierii unui asemenea acord. Cazul în care va fi depistat vreun viciu de consimțământ sau o abatere legislativă de o altă natură, atunci instanţa de judecată urmează să refuze acceptarea acordului de recunoaştere a vinovăţiei.

REFERINȚE:

1. Hotărîrea Plenului Curţii Supreme de Justiţie din 24.12.2010 „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaştere a vinovăţiei”, accesată la 25.06.2025 pe pagina w.w.w.csj.md.
2. Vasile Rotaru. Acordul de recunoaștere a vinovăției. Chișinău 2004, pag. 128.
3. Newman Donald J. Conviction: The Determination of Guilt or Innocense without Trial, Boston, 1966, pag. 207.